

Till
Regeringskansliet, Miljödepartementet

Yttrande över promemorian ”Ett förbättrat genomförande av MKB-direktivet”, Remiss M2021/00596

Svensk Vattenkraftförening (SVAF) är en organisation för den småskaliga vattenkraften under 10 MW. Småskalig vattenkraft kan sägas bestå av ca 1900 kraftverk, som tillsammans producerar knappt 5 TWh, tillför 1000 MW effekt, har stor potential att ytterligare öka bidraget till nätstabiliteten och kan öka säkerheten i elförsörjningen genom ö-drift. De flesta av kraftverken ligger i södra Sverige, där både produktions- och överföringskapacitet är begränsade. Större delen av produktionen sker under höglastperioden november – april. SVAF:s medlemmars anläggningar minskar klimatutsläppen med 7 % (vilket kan bli 14 % i *befintliga* kraftverk), motverkar extremflöden, är viktiga för vattenförsörjningen, skapar förutsättningar för bad, båt fart, fiske och annan rekreation, vidmakthåller månghundraåriga landskapsbilder och kulturmiljöer. SVAF har sex regionala föreningar och fler planeras.

Utveckling av synpunkter

SVAF kan initialt konstatera att merparten av den nu aktuella remissen inte berör vattenkraften, fokus för remissen torde vara de miljöfarliga verksamheterna. I dessa delar så har SVAF inga egentliga synpunkter på remissen utan överlåter till andra aktörer med annan expertis att yttra sig i dessa delar. SVAF ser i remissen primärt en mera övergripande fråga som är av intresse för dess medlemmar, vilken berörs nedan.

Allmänhetens tillgång till prövning, avsnitt 7.5 i remissen

Den nu aktuella lösning som föreslås innebär i praktiken att alla frågor som gäller länsstyrelsens beslut om betydande miljöpåverkan går att överklaga av de organisationer som omfattas av 16 kap. 13 § Miljöbalken. Detta får enligt SVAF anses vara en ordning som är djupt ofördelaktig och som enbart riskerar att leda till att alla processer där detta aktualiseras kommer att försenas. Den nu föreslagna skrivningen kommer att slå på så sätt att den gäller alla länsstyrelsens beslut om betydande miljöpåverkan, troligen inte enbart kopplade till miljöfarliga verksamheter utan även vattenverksamheter. I de fall där exempelvis det drivs fråga om tillståndsprövning (nyprövning) av ett kraftverk eller en utrivning av en damm så är frågan om betydande miljöpåverkan många gånger en fråga som tas upp. Vissa intresseorganisationer anser generellt att all vattenverksamhet, oavsett vad som görs, alltid medför betydande miljöpåverkan. Och här

är det med regelns formulering direkt troligt att det kommer att utveckla sig en praxis som medför att fall då det inte är betydande miljöpåverkan är relativt få. För att regeln överhuvudtaget ska vara acceptabel och möjlig att använda måste lagstiftaren klart utverka regler för hur länsstyrelsen ska göra sina bedömningar och på vilka premisser. Idag finns i 10-13 § i miljöprövningsförordningen (SFS 2017:966) regler som i grunden får anses ge en utgångspunkt för länsstyrelsens bedömning. Dessa regler och de uttalanden som Naturvårdsverket har gjort kring hur bedömningen ska göras är det som länsstyrelsen har att gå på. Och med tanke på att den nu föreslagna regeln troligen kommer att användas av intresseorganisationer för att öka frekvensen av beslut om betydande miljöpåverkan så måste, om regeln ska införas, det göras en kraftig översyn av miljöprövningsförordningen. Det behöver skapas ett mera konkret regelverk för länsstyrelserna att kunna basera sina beslut på helt enkelt då dagens lösning knappast kan anses ge de möjligheter till motivering som bör krävas när beslutet om betydande miljöpåverkan utsätts för möjlighet att överklaga.

Sedan anser SVAF att man kraftigt kan ifrågasätta om de förändringar av 16 kap. 13 § MB som nu föreslås verkligen är nödvändiga för att adressera EU-kommissionens kritik. Såsom beslut om betydande miljöpåverkan faktiskt fungerar, sedan förändringarna av 6 kap. MB infördes för några år sedan, är ju att det fastställer omfattningen på MKB:n. Oavsett om det är frågan om betydande miljöpåverkan eller inte så skapas en MKB, det är mera frågan om hur stor den aktuella MKB:n ska vara. Att nu ändra i förutsättningarna för betydande miljöpåverkan och göra dessa beslut överklagbara riskerar att kraftigt rubba balansen inom 6 kap. MB och medföra att framöver kommer vi åter hamna i ett läge där det krävs större MKB:er än vad som egentligen kan tyckas motiverat. Exakt den situation som det nya 6 kap. MB avsåg att adressera. Frågan är om EU-kommissionen verkligen förstår detta sammanhang. För regeln i artikel 11 i MKB-direktivet siktar uppenbarligen in sig på att tillse att allmänheten ges tillgång till att få vara med i efterkommande prövning och få del av underlag. Men någon fråga om passivitet är ju inte det nuvarande systemet med betydande miljöpåverkan, det utgår endast från att länsstyrelsen har och ska anses ha förmågan att kunna avgöra när en större MKB är motiverat och inte. Det har i grunden inget med allmänhetens tillgång till att påverka och komma till tals, efterföljande process fram till ansökans inlämnande och efterföljande hantering i domstol medför samma möjligheter för organisationer att komma till tals oavsett vidden på MKB:n. Den nu aktuella ändringen av 16 kap. 13 § får därför ses som en överreaktion, det finns andra sätt att adressera kommissionens kritik i denna del. Exempelvis skulle klargöranden i 6 kap. kring hur och på vilket sätt som allmänhet och organisationer kommer in i processen kunna göras. En annan väg är att, vilket i grunden är ett stort behov allmänt, skapa en särskilt processlag för miljöprocesserna där det klart framgår hur olika intressen kommer in i processen, på vilka premisser och hur detta ska hanteras av domstolen eller MPD. Här finns i grunden ett visst mått av osäkerhet idag då processreglerna för miljömål är en blandning av Rättegångsbalken, förvaltningsprocesslagen och vissa kapitel i Miljöbalken. En särskild processlag som tydligt strukturerar miljöprövningarna och de regler som då gäller är troligen klart mera effektivt och kan leda till många andra positiva effekter för miljömålen. Det som nu kommer att uppstå är endast ökad tidsutdräkt för viktiga projekt, något som det finns flera uttalanden från politiskt håll att man vill komma åt. Frågorna om hur kommissionens kritik ska adresseras måste alltså övervägas ur klart mera översiktliga

perspektiv och där kan en separat och väl genomarbetad särskild lag kring processerna i miljömål vara en väg.

Svensk Vattenkraftförening

Uppsala och Karlstad 2021-06-10

Thomas Sandberg (ordf.) Viktor Falkenström (styrelseledamot)